

TÜRKİYE'DE ADİL GEÇİŞ STRATEJİLERİ: ZONGULDAK ÖRNEĞİ

MODERATÖR:

• **Prof. Dr. Güven Sak**
TEPAV Kurucu Direktörü

KONUŞMACILAR:

- **Prof. Dr. Andreas Loeschel**
Ruhr Üniversitesi, Çevre/ Kaynak Ekonomisi ve Sürdürülebilirlik
Bölümü Öğretim Üyesi, Bochum/ Almanya
- **Ayşin Turpancı**
T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, İklim Değişikliği
Başkanlığı, İklim Müzakereleri ve Uluslararası Politikalar Daire Başkanı
- **Metin Demir**
Zonguldak Ticaret ve Sanayi Odası Yönetim Kurulu Başkanı
- **Yener Arslanbuğa**
Genel Maden İşçileri Sendikası (GMİS) Genel Sekreteri
- **Dr. Sibel Güven**
TEPAV Sürdürülebilirlik Programı Direktörü

AÇILIŞ KONUŞMASI:

• **Prof. Dr. Aykut Kibritçioğlu**
Türk-Alman Üniversitesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi

14 Ekim 2024, Pazartesi
10.00 - 12.15

TEPAV Binası
3. Kat Konferans Salonu

Toplantı dili İngilizce ve
Türkçedir, simultane
çeviri hizmeti sağlanacaktır

TEPAV'da “Enerji Dönüşümü” Etkinlikleri

❖ Coal Phase-Out in Germany: Learning from German Experience

Ankara, 9 Haziran 2023

❖ Adil Dönüşüm Paydaş Toplantısı

Zonguldak, 13 Eylül 2024

❖ **Just Transition Strategies in Türkiye: Case of Zonguldak**

Ankara, 14 Ekim 2024

❖ **Green Governance in Türkiye**

İstanbul, 11 Kasım 2024

❖ **Green Hydrogen: A Reliable Transition Instrument for Türkiye?**

İstanbul, 12 Kasım 2024

İnsanların Ekonomik Etkinliklerinin ve Uzun Vadeli İktisadi Büyümenin Etkileri

❖ Olumlu Etkiler veya Ödül: Refah Artışı

Kişi başına üretim ve kişi başına tüketim artışı

❖ Olumsuz Etkiler veya Bedel: Negatif Çevre Dışsallıkları

1) Hava, Su, Toprak, ... Kirliliği (Plastik Atıklar Sorunu dahil)

2) Küresel Isınma ve İklim Değişikliği

3) Su Kıtlığı

4) Ormansızlaşma ve Toprak Erozyonu

5) Biyoçeşitlilik Kaybı (Nesli Tükenen Canlılar)

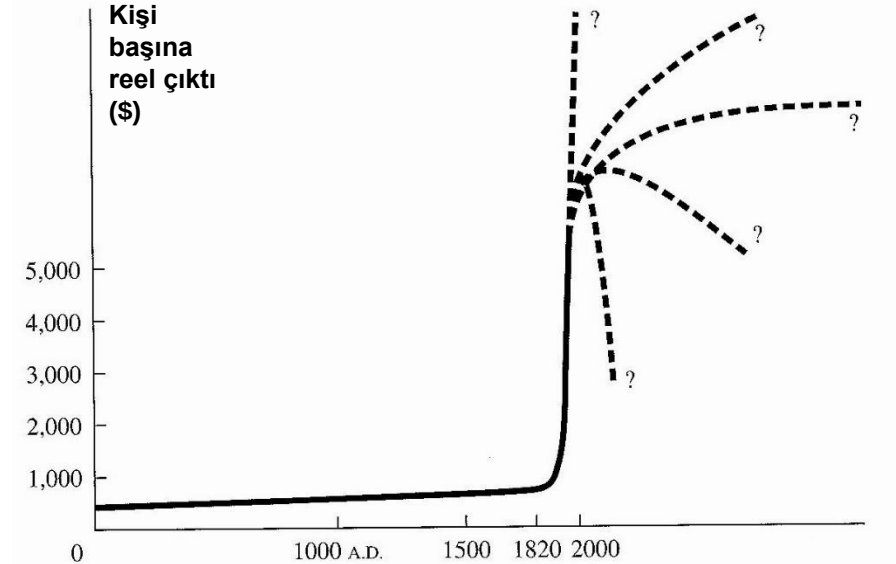
6) Çevre Adalet(sizliği)

7) Gıda/Beslenme/Açlık Sorunu

8) Yeni Hastalıklar ve Sağlık Sorunları

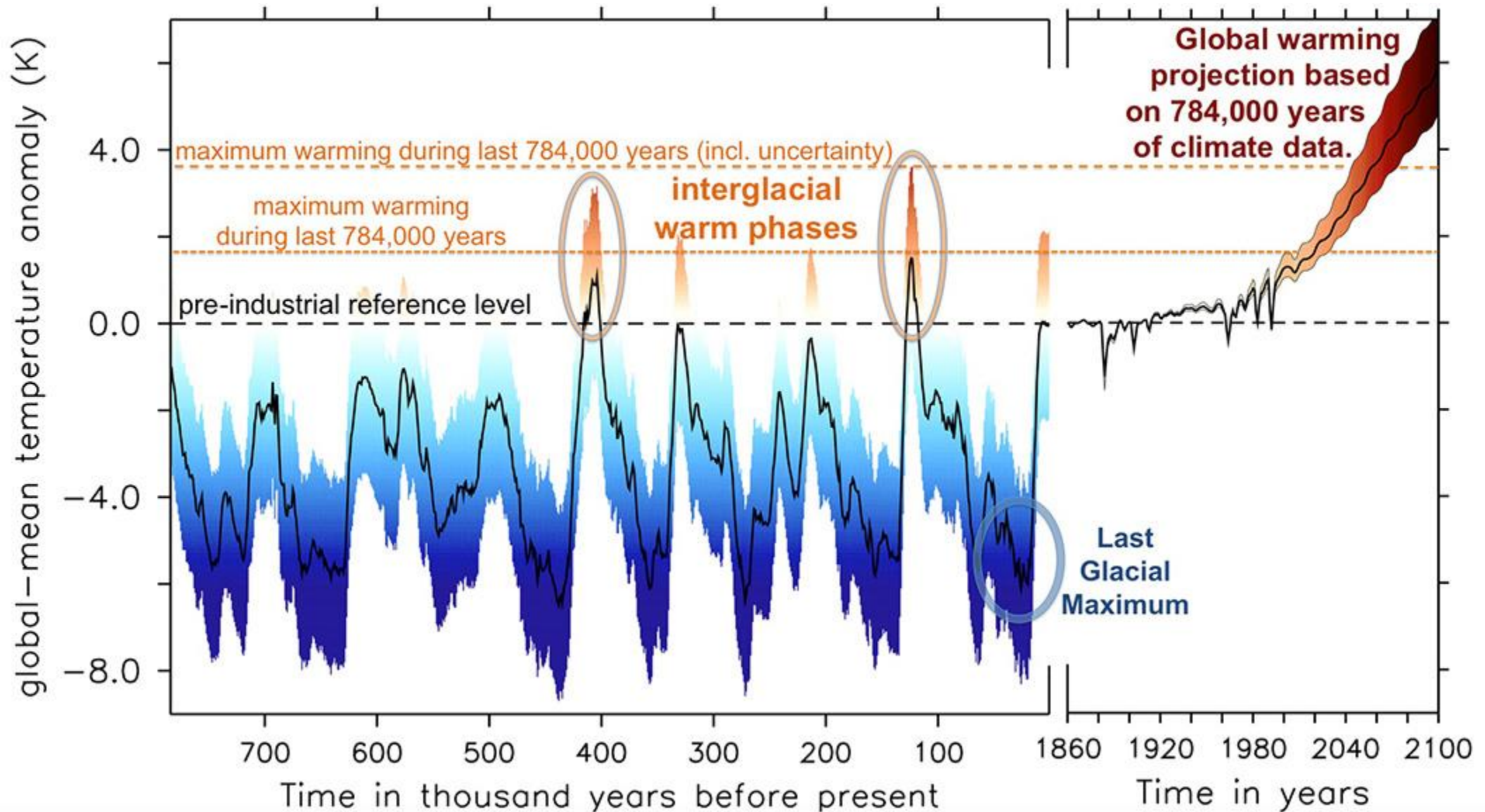
9) ...

} Negatif
Sosyal
Dışsallık?

Kaynak: van den Berg (2001: 557)

Küresel Isınma *İnkarcılığı* vs. «İklim Krizi»

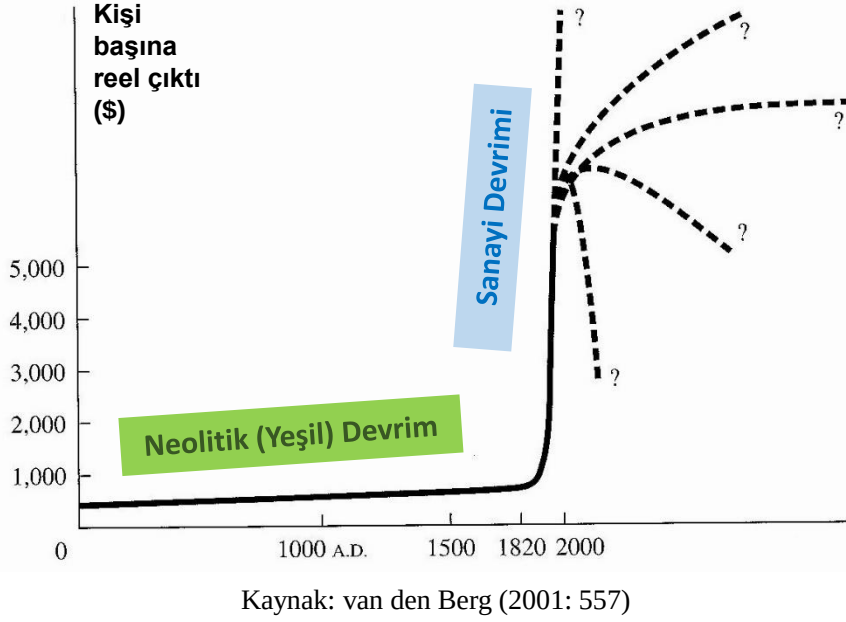
Küresel Ölçekte *Kırılma Noktası* (Tipping Point) Olabilecek Dört *Geri Döndürülemez* Gelişme Endişesi

- 1) Büyük Buz Tabakalarının Kırılması (Grönland buzulu eriyor).
- 2) Okyanus Dolaşımında Büyük Değişiklikler.
- 3) Küresel Isınmanın Daha Fazla Isınmayı Tetiklediği Geri Besleme Süreçleri.
- 4) Uzun Vadede Aşırı Isınma.

Kaynak: [Nordhaus \(2013: Bölüm 5\)](#), [Maja Göpel \(2021\)](#), [Stefan Rahmstorf \(2022\)](#)

(Ulusal) Ekonomik Aktörler Neler Yapabilir veya Yapmalı?

- ❖ Nüfus Artışını Yavaşlatma?
- ❖ Büyümeme (Degrowth)
- ❖ Tüketim Anlayışının ve Alışkanlıklarının Değişimi
- ❖ Ayırışma (Decoupling): Yeşil Büyüme?
- ❖ Enerji Verimliliğinin Artırılması
- ❖ **Karbon Salımının Azaltılması** (Decarbonization): Mikroekon.? inov.?
- ❖ **Enerji Geçişi** (Energiewende / Energy Transition)
- ❖ **Yeşil Inovasyon** (Green Innovation)
- ❖ **Yeşil Finansman** (Green Finance)
- ❖ Biyoekonomi (Bioeconomy)
- ❖ Biyoçeşitlilik Kaybının (Biodiversity Loss) Önlenmesi
- ❖ Ormansızlaşmanın (Deforestation) Önlenmesi
- ❖ Doğrusal veya Recycling Ekonomisinden **Döngüsel Ekonomiye** (Circular Economy) Geçiş
- ❖ Atık Yönetimi: **Sıfır Atık** (Zero Waste)
- ❖ **Adil Geçiş** (Just Transition)
- ❖ **BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri** (UN SDGs)

Yaygın Olarak Uygulanan Karbon Azaltım Politikaları [1]

- 1) Karbon Emisyon Vergisi (carbon emission tax):** fosil yakıtların karbon içeriğine uygulanan ve fosil yakıtları daha pahalı hale getirerek *işletmeleri ve tüketicileri daha temiz enerji kaynaklarına yönelmeye ve emisyonlarını azaltmaya teşvik* eden bir vergidir.
- 2) Karbon Kredi Vergisi (carbon credit tax):** karbon kredilerinin alım ve satımına uygulanan bir vergidir. Karbon kredileri, şirketlerin belirli miktarda sera gazı salımına izin veren izinlerdir. Hükümetler karbon kredilerini vergilendirerek *şirketlerin sera gazı salmasını daha pahalı hale getirebilir ve onları emisyonlarını azaltmaya teşvik edebilirler.*
- 3) Karbon Sübvansiyonları (carbon subsidies):** hükümetlerin işletmelere ve tüketicilere, onları *daha temiz enerji kaynaklarına geçmeye ve emisyonlarını azaltmaya teşvik etmek için* sağladığı mali teşviklerdir. Örneğin hükümetler elektrikli araçların veya güneş panellerinin satın alınması için sübvansiyonlar sunabilir.

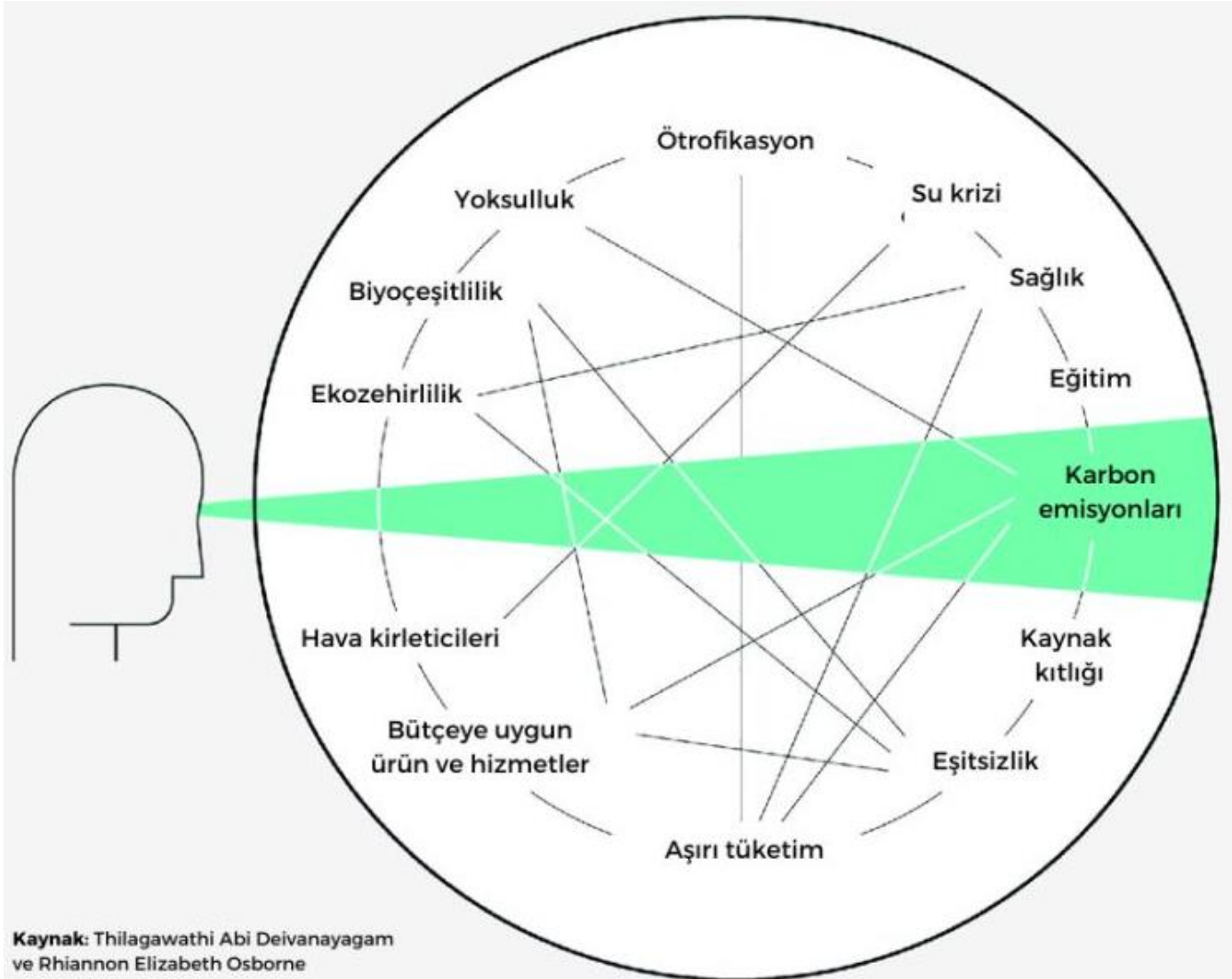
Yaygın Olarak Uygulanan Karbon Azaltım Politikaları [2]

- 4) **Karbon Emisyonu Ticaret Planı (Carbon emission trading scheme, ETS):** *sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik piyasa temelli* bir yaklaşımdır. ETS kapsamında hükümetler, salınabilecek toplam sera gazı miktarına bir *üst sınır* koyar. Daha sonra şirketlere belirli miktarda sera gazı salımına izin verilir. Şirketler bu izinleri birbirleriyle takas edebilirler. Bu sistem, fazla izinlerini ihtiyacı olan diğer şirketlere satabilecekleri için şirketlerin emisyonlarını azaltmaları konusunda mali bir teşvik yaratır.
- 5) **Düzenlenmiş Gönüllü Karbon Piyasası (regulated voluntary carbon market):** şirketlerin ve bireylerin emisyonlarını dengelemek için gönüllü olarak karbon kredisi satın alabildiği bir piyasadır. Bu piyasa, karbon kredilerinin yasal olmasını ve emisyon azaltımlarının gerçek olmasını sağlamak için bir hükümet veya başka bir otorite tarafından düzenlenmektedir.
- 6) **Karbon Standartları (carbon standards):** belirli bir sektör veya endüstri tarafından salınabilecek sera gazı miktarına sınırlamalar getiren düzenlemelerdir. Örneğin hükümetler enerji santralleri veya araçlar için karbon standartları belirleyebilir.

Gözlem 1: *Sorun(un çözümü) mikroekonomik olmaktan çok makroekonomik!*

These microeconomic approaches to environmental and resource issues have a place in the menu of policy options, but they fall short of what is required to escape from overshoot. The reason for this is that emission charges and tradable permits are designed to make markets more efficient—to assign inputs of all kinds to their best uses. But overshoot is less a problem of efficiency in this sense than one of *scale*, of the physical size of the economy in relation to the physical size of the Earth and its ecological systems on which economies depend. Overshoot is first and foremost a problem of *macroeconomics*, of the whole economy. So, for this reason, most of the economics used to address overshoot in this book comes from macroeconomics, with its scope expanded to encompass this essential dependency of economies on the environment.

Gözlem 2: Sorun sadece karbon salımı sorunu değil!

Karbon Tünel Bakışı
(carbon tunnel vision), sürdürülebilirliği sadece karbon emisyonlarının sınırlandırılmasına indirgiyor ve organizasyonların dikkate alması gereken diğer sürdürülebilirlik risklerini anlamasını güçleştiriyor.

Kaynak: [Yeşil Büyüme](#)

Kİ ve İD'nin Ulusal ve Uluslararası Politika Sonuçları

(1) Enerji Politikaları

- ❖ Fosil Yakıtlardan Yenilenebilir Enerjiye Geçiş (Alm. [Energiewende](#))
- ❖ İthalat Bağımlılığının Azaltılması, Fiyat Yüksekliği ve İstikrarsızlığı ile Mücadele, Arz Güvenliği ve Sektörün Sürdürülebilirliği, Enerji Etkililiği (örnek: [AB](#))

(2) Çevre Politikaları

- ❖ Çevre kirliliğini kaynağında ve 'kirleten öder' ilkesiyle önceden öngörme, önleme ve oluştuktan sonra giderme/temizleme politikaları (örnek: [AB](#))

(3) İklim (Koruma) Politikaları

- ❖ Ulusal "[Yeşil Yeni Mutabakat](#)" ([Green New Deal](#)) Stratejileri (ABD, AB, Kanada, Güney Kore, İngiltere, vb)
- ❖ [AB Yeşil Mutabakatı](#) (İklim Yasası, İklim Paketi, Yeni İklim Uyum (Adaptation) Stratejisi)

(4) [Yeşil İnovasyon Politikaları](#): Negatif Çevresel Dışsallıkları Önleyici Teknolojiler

(5) [Yeşil Finansman](#): Enerji Transformasyonunu ve Yeni Yatırımları Destekleyici Finansman

(6) [Uluslararası İşbirliği ve Koordinasyon \(İhtiyacı\)](#)

- ❖ BM [17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi](#)
- ❖ BM [Paris İklim Anlaşması](#): Amacı, küresel ısınmayı sanayi öncesi seviyelere kıyasla 2'nin çok altında, tercihen 1.5 santigrat derece ile sınırlamaktır. (Nordhaus, 2015: [İklim Kulübü](#))
- ❖ Hükümetler-Arası İklim Değişikliği Paneli ([IPCC](#)): [İklim Değişikliği 2002](#) Raporu

"UV iktisadi büyüme yetmez!"

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

17 GOALS TO TRANSFORM OUR WORLD

Türkiye'nin Sürdürülebilir Kalkınması için “Büyük Dönüşüm”: *Yeşil, Dijital, Yapısal, Adil ve Toplumsal*

- ❖ Geciken/Ertelenen **Yapısal Reformlar** (en azından 2006'dan beri)
 - ❖ Güçlü Kurumlar, Hukukun Üstünlüğü, FSM Hakları, Eğitim Reformu, Sağlık Reformu, ...

- ❖ **Dijital Dönüşüm** (Tek. Altyapı, Büyük Veri, YZ, Otomasyon, Mobilite, İş Modelleri, Sibergüvenlik, ...)

- ❖ **Yeşil Dönüşüm**

- ❖ **Enerji Geçişi** (Energiewende): **Kömürden “Adil” Çıkış** + ...
- ❖ Yeşil İnovasyon
- ❖ Yeşil Finansman
- ❖ Biyoçeşitlilik Kaybının Önlenmesi
- ❖ Çevre (Hava, Su, Toprak, ...) Kirliliğinin Önlenmesi
- ❖ AB'nin «Yeni Yeşil Mutabakat» Politikalarına Uyum

- ❖ **Sosyal Dönüşüm** (Sosyal Güvenlik Sistemi, Sosyal Adalet, Eşitlik, Gelir-Bölüşüm-Transfer Politikaları, ...)

- ❖ Örnekler: *Sosyal Yenilenme* (İngiltere), *Sosyal Refah Devleti* (İskandinavya), *Sosyal Piyasa Ekonomisi* (Almanya), *Toplum 5.0* (Japonya) ve *Sosyal Ortaklık Sistemi* (Avusturya)
- ❖ Adalet, özgürlük, dayanışma? Özetle: *Sosyal demokrasi*?

“İkiz Dönüşüm”
(Yeşil ve Dijital Dönüşüm)

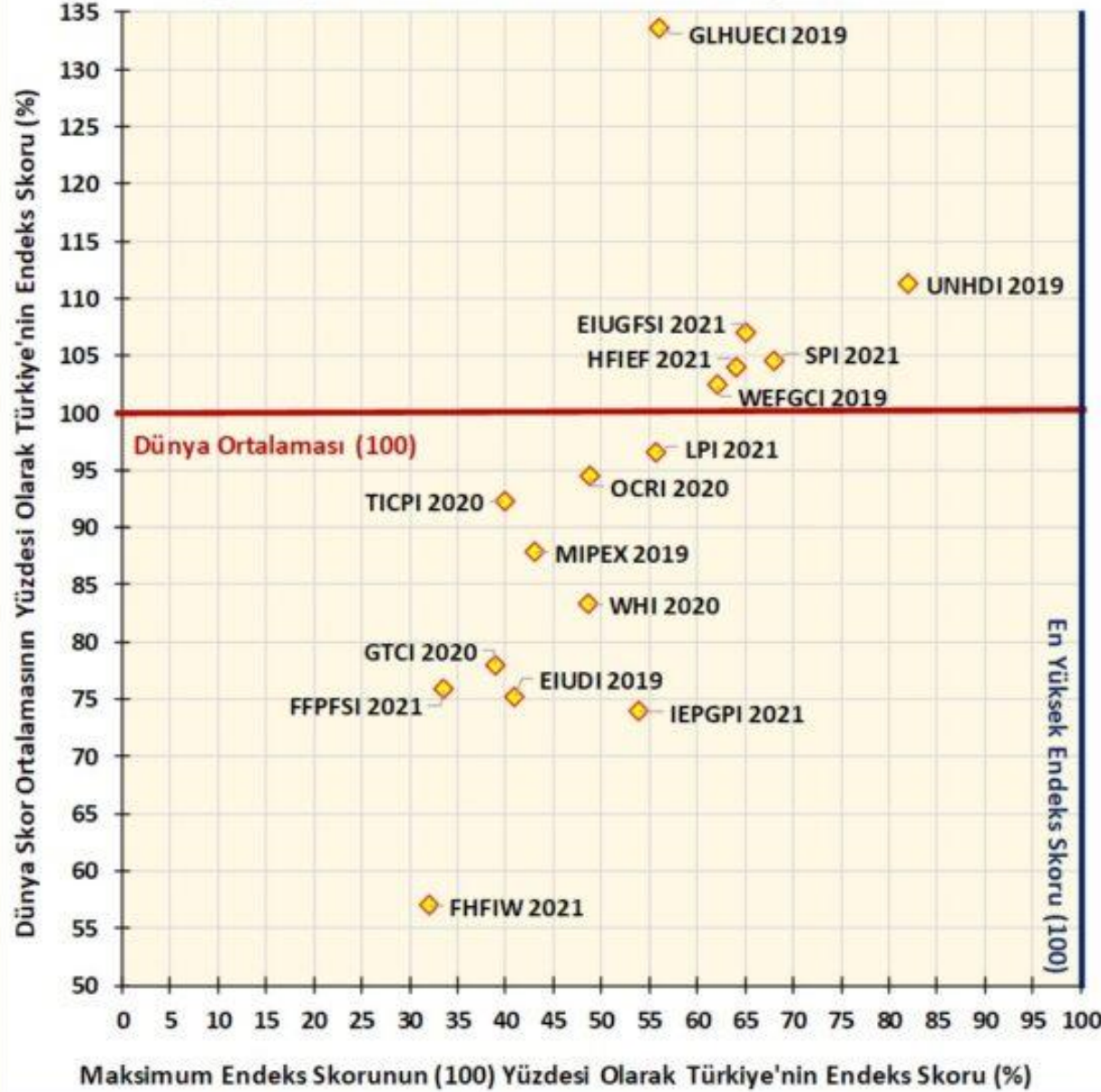
“Büyük Dönüşüm”

Bilanço: Türkiye “Büyük Dönüşüm”a Hazır mı?

	Kamu Kesimi			Özel Firmalar			Hanehalkları		
	Hazır Değil	Kısmen Hazır	Hazır	Hazır Değil	Kısmen Hazır	Hazır	Hazır Değil	Kısmen Hazır	Hazır
İklim Değişikliği	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Diğer Çevre Sorunları	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Enerji Dönüşümü	?	?	?	?	?	?	?	?	?
«Yeni» Sanayi Devrimi (Dijital Dönüşüm)	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Küresel Riskler	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Yapısal Dönüşüm (Altyapı, Kurumlar, ...)	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Uluslararası Göç	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Ekonomik Küreselleşme	?	?	?	?	?	?	?	?	?
Sosyal Yenilenme ve Dönüşüm	?	?	?	?	?	?	?	?	?

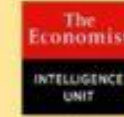
Büyük Transformasyon

Seçilmiş 16 Küresel Endekste Türkiye'nin Yeri

Grafikte Yer Alan 16 Endeks

EIUDI 2019	The Economist Intelligence Unit's Democracy Index
EIUGFSI 2021	The Economist Intelligence Unit's Global Food Security Index
FFPFSI 2021	The Fund for Peace Fragile States Index
FHFIW 2021	Freedom House Freedom in the World Index
GTCI 2020	INSEAD Global Talent Competitiveness Index
GLHUECI	Growth Lab at Harvard Univ. Economic Complexity Index
HFIEF 2021	Heritage Foundation Index of Economic Freedom
IEPGPI 2021	Institute for Economics and Peace (IEP) Global Peace Index
LPI 2021	The Legatum Prosperity Index
MIPEX 2019	Migration Integration Policy Index
OCRI 2020	Oxfam Commitment to Reducing Inequality Index
SPI 2021	Social Progress Index
TICPI 2020	Transparency International Corruption Perceptions Index
UN HDI 2019	UN Human Development Index
WEFGCI 2019	World Economic Forum Global Competitiveness Index
WHI 2021	World Happiness Index

JUST TRANSITION STRATEGIES IN TÜRKİYE: CASE OF ZONGULDAK

MODERATOR:

• **Prof. Dr. Güven Sak**
Founding Director of TEPAV

SPEAKERS:

• **Prof. Dr. Andreas Loeschel**
Professor of Environmental/Resource Economics and Sustainability
at Ruhr University, Bochum/ Germany

• **Ayşin Turpancı**
Ministry of Environment, Urbanization and Climate Change, Head of
Department for Climate Negotiations and International Policies

• **Metin Demir**
Chairman of the Board of Zonguldak Chamber of Commerce and Industry

• **Yener Arslanbuğa**
General Secretary of the General Mine Workers Union (GMİS)

• **Dr. Sibel Güven**
Sustainability Governance Program Director of TEPAV

WELCOMING REMARKS:

• **Prof. Dr. Aykut Kibritçioğlu**
Professor of Economics at Turkish-German University

Monday , October 14th, 2024
10.00 - 12.15

TEPAV Building
3rd Floor Conference Hall

The meeting will be held in English &
Turkish, simultaneous translation
will be provided

tepav